

червоного або білого кольору з різними геометричними орнаментами. Поверх спідниці йшов фартух білого кольору, переважно з квітковим орнаментом. В якості верхнього одягу жінки носили безрукавку. Взуття було представлене у вигляді личаків або шкіряного взуття. Цей комплекс близький до одягу південної Білорусії, з якою межують і історично тісно пов'язані Чернігівщина та Волинь.

Спільними елементами в українців та білорусів є використання «білоруського» типу личаків. А також, схожі головні убори та метод їх укладання, використання валика або луб'яного обруча. [1]

Досить цікавим є власне те, що багато елементів одягу українців, росіян та білорусів нагадують одяг давніх слов'ян. Це вказує на наявність тісних зв'язків з предками. До прикладу, використання личаків або лляної сорочки, вузьких поясів з візерунками. Попри це, одяг росіян, білорусів та українців зберігає свої самобутні національні риси, є цінним джерелом для вивчення історії матеріальної культури цих народів.

Список джерел та використаної літератури:

1. Беявіна В. Костюм міського населення Білорусії другої половини ХІХ – початку ХХ століття *Нар. творчість та етнографія*. – 2009. – № 6. – С. 85–91.
2. Матейко К. І. Український народний одяг К.: Наук. думка, 1977. - 221с.
3. Ніколаєва Т. О. Історія українського костюма К. : Либідь, 1996. – 176 с

Коник Валерія

РОЛЬ ІСТОРИЧНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН У ЗБЕРЕЖЕННІ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ КРАЇНИ

У дослідженні проаналізована роль історичної свідомості громадян та її вплив на збереження історичної пам'яті країни. Розглянені різноманітні підходи вчених до вивчення феномену історичної пам'яті та історичної свідомості. Проаналізований зв'язок цих феноменів. В роботі представлено теоретичне дослідження відповідно до обраної проблематики.

Ключові слова: *історична пам'ять, історична свідомість, минуле, суспільство, громадянин, країна.*

The theses analyze the role of historical consciousness of citizens and its influence on preservation of historical memory of the country. Various approaches of scientists to the study of the phenomenon of historical memory and historical consciousness are considered. The connection of these phenomena is analyzed. The paper presents theoretical study in accordance with the chosen problem.

Keywords: *historical memory, historical consciousness, past, society, citizen, country.*

Важливим індикатором цілісності держави є стан соціально-історичної пам'яті його громадян. На сучасному етапі пошуку нового історичного мислення, історична пам'ять відіграє надзвичайно важливу роль. Звертаючись до минулого за досвідом, ми відчуваємо потребу вести діалог для пошуку проекту майбутнього. Глобалізаційні процеси підвищили вимоги до розуміння чинників національної ідентичності, зокрема історичної пам'яті. Сьогодні новітні виклики потребують від історичної науки нових стратегій. Мова йде про використання знань минулого для розуміння сучасного та прогнозування майбутнього. Тому аспект розуміння феномену соціально-історичної пам'яті грає важливу роль для сучасного світу.

Історична пам'ять - це, насамперед, свідоме звернення до минулого з усіма його позитивними і негативними моментами. Спроба відновити дійсність подій, що відбулися. Історична пам'ять є предметом дослідження і істориків, які ставлять за мету виявити, «як, власне, відбувалася» та чи інша історична подія, і філософів, які намагаються з'ясувати основні тенденції та зміст історичного розвитку, відображені в історичній свідомості [5, 298]. Мова йде про співвідношення реального та минулого, збереження історичної пам'яті та її адекватного розуміння актуальним сьогоденням. Саме з цієї причини можна стверджувати, що актуальність досліджень з теми історичної пам'яті та історичної свідомості є важливою для сьогодення.

Збереження історичної пам'яті безпосередньо пов'язано з соціальною усвідомленістю громадян. Адже осмислення громадянином важливості історичної пам'яті відкриває перед ним можливість глибше заглянути в минуле і краще спроектувати своє майбутнє та майбутнє своєї держави. У своїх працях Ф.Т. Михайлов звертає увагу на розвиток динамічних аспектів соціальної свідомості людини і визначає: «феномен соціальної свідомості – це процес, що включає зростаючу усвідомленість соціально-історичного контексту, задіє здатність думати абстрактно про місце і час та розуміти індивідуальний досвід поза рамками безпосередніми, але одночасно бути включеним у ширшу систему соціальних стосунків» [3, 113].

Історична пам'ять на етапі свого формування відіграє ряд важливих функцій. Головною функцією історичної пам'яті є формування соціально схвалюваної історичної свідомості, яка у свою чергу виступає способом збереження цінностей суспільства. Людина сприймає і оцінює події минулого з позицій своїх інтересів та духовних потреб. Ціннісне ставлення до історії є умовою конструювання історичної пам'яті. Цінності задають параметри минулого, відсівають, фільтрують те, що випадає з ціннісних уявлень суб'єкта. Не завжди всебічність, точність дослідницьких методів є початковими принципами історичного пізнання. Ці принципи можуть бути проголошені, але насправді камуфлювати справжню мету сконструювати минуле.

Так, в роботі Б.Г. Могилиничського є окремий розділ, присвячений функції соціальної пам'яті, яка, на його думку, «змінює своє утримання на різних етапах історичної науки не тільки внаслідок виборчого характеру підходу до явищ минулого, а й, не меншою мірою, в силу їх оцінки. Одні і ті ж явища минулого нерідко отримують в різних системах історичних уявлень діаметрально протилежну оцінку, що визначає їх неоднакове звучання в пам'яті різних суспільних класів. Тож не дивно, що функція соціальної пам'яті має яскраво виражений світоглядний характер» [4,158]. Світогляд, як досить стійка система найбільш загальних поглядів на світ і місце людини в ньому, саме в силу своєї загальності, орієнтується на соціальну пам'ять. Водночас історична пам'ять з огляду на свою тимчасовість, звертається до більш конкретних феноменів, включаючи як запам'ятовування їх змісту, так і забуття.

Якщо розглядати теоретико-методологічні засади історичної пам'яті та її зв'язок з історичною свідомістю, можна звернутись до різнобічних думок вчених. Наприклад, І.С. Кон визначав історичну свідомість як «усвідомлення суспільством, класом, соціальною групою своєї ідентичності, свого становища в часі, зв'язку свого справжнього з минулим і майбутнім» [2, 87]. З свого боку, А.Л. Зашкільняк у своїх працях наголошує, що під «історичною пам'яттю» ми розуміємо здатність людського розуму зберігати індивідуальний і колективний досвід міжлюдських взаємин і формувати на його підставі уявлення про історію як таку та своє місце в ній. Фактично, це наявна інформація для соціальної ідентифікації особистості і спільноти. Зрозуміло, що історична пам'ять – індивідуальна і колективна – є результатом взаємодії особистості і соціального середовища. Без такої взаємодії немає й історичної пам'яті [1, 855]. Такі думки авторів наводять на висновок, що від історичної свідомості громадян і суспільства в цілому залежить збереження історичної пам'яті та використання надбаних знань минулого для розуміння сучасного та прогнозування майбутнього.

Розглянуті підходи осмислення поняття історичної пам'яті та історичної свідомості підводять до висновку, що історична пам'ять залишатиметься стійким елементом історичної і (в ширшому розумінні) соціальної (суспільної) свідомості. Вона завжди відіграватиме вагому роль у соціальній ідентифікації людей і спільнот. Можна сміливо сказати, що нове покоління завжди буде залежати від попереднього через те, що саме воно створює умови існування для нового покоління. Пам'ять як історична свідомість є тим надбанням, що передається новому поколінню для забезпечення його існування.

Список джерел та використаної літератури:

1. Зашкільняк Л. Історична пам'ять та історіографія як дослідницьке поле для інтелектуальної історії. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Київ, 2006-2007. 862 с.
2. Кон И. С. Социология личности. М. : Политиздат, 1967. 383 с.

3. Михайло Ф. Т. Общественное сознание и самосознание индивида. М. : Наука, 1990. 222 с.
4. Могильницкий Б. Г. Введение в методологию истории: Учеб. пособие. М. : Наука, 1989. 288 с.
5. Рикер П. Память, история, забвение / пер. с франц. М.: Гуманистическая Литература, 2004. 728 с.

Назарова Ірина

ПРЕСА ЯК МІСЦЕ ПАМ'ЯТІ ПРО ДРУГУ СВІТОВУ ВІЙНУ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА КАЛІНІВКА)

У центрі уваги – районна газета «Прапор перемоги» міста Калинівка, що на Вінниччині. Періодичне видання показане як одне з місць локалізації історичної пам'яті. Проаналізовано змістовне наповнення публікацій, присвячених подіям Другої світової війни.

Ключові слова: газетна періодика, «Прапор перемоги», Друга світова війна, історична пам'ять.

In a spotlight is a district newspaper «Prapor peremogy» «Flag of victory» citie Kalinivka, that on Vinnicya. A magazine is shown as one of the places of localization of historical memory. The rich in the content filling of the publications sanctified to the events of Second world war is analyzed.

Keywords: are newspaper periodicals, «Praporperemogy», Second world war, historical memory

Серед актуальних дослідницьких напрямів – нова локальна історія. Традиційно історики здебільшого звертають увагу на минувшину великих населених пунктів, оминаючи «малі» міста. Перші є очевиднішими як великі об'єкти, другі – складніші для дослідження. Але невеликі населені пункти виступають носіями потужного шару історичної пам'яті, одним із місць представлення якої виступає періодика. На прикладі газети малого міста маємо на меті проаналізувати ступінь репрезентації пам'яті про драматичні події Другої світової війни. Проаналізуємо її представлення на шпальтах періодичного видання міста Калинівка.

Калинівка – райцентр у Вінницькій області, його населення складає близько 20 тис. осіб. Джерелом даного дослідження виступає єдине місцеве періодичне видання – газета «Прапор перемоги». Вона має більш як 80-річну історію, перший її номер видрукувано у листопаді 1931 р. Газета виходить один раз на тиждень – у п'ятницю, наклад становить 4415 примірників.

Показово, що у районній бібліотеці виявлено її випуски за 2009, 2011, 2013–2018 рр., оскільки примірники зберігаються у районній бібліотеці лише 5 років. До того ж, бракує повноти номерів. У Вінницькій обласній універсальній науковій бібліотеці імені К. А. Тімірязєва представленні номери з 1944 р. В обласну бібліотеку редакція газети надсилає обов'язковий примірник, хоча іноді з запізненням.